

МІСЦЕ ЗЛОЧИНІВ З ПОХІДНИМИ «ТЯЖКИМИ» ЧИ «ОСОБЛИВО ТЯЖКИМИ» НАСЛІДКАМИ В СИСТЕМІ ОДИНИЧНИХ ЗЛОЧИНІВ

Тарас В.М.,

студентка IV курсу

Юридичного інституту

*Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника*

Одиничний злочин конструюється законодавцем, виходячи із соціальних якостей відповідного суспільно небезпечного діяння і поєднання його об'єктивних і суб'єктивних ознак. Актуальність теми зумовлена різними науковими поглядами на юридичну природу одиничних злочинів з похідними наслідками, неоднозначне тлумачення їх ознак, дискусії щодо застосування на практиці багатьох питань, пов'язаних з їх кваліфікацією.

В.О.Навроцький, зазначає, що для одиничного злочину, як елемента, характерно те, що він передбачений в Особливій частині КК як одне самостійне посягання. В літературі, також відзначається, що одиничний злочин має місце там, де він передбачений кримінальним законом як один самостійний склад злочину. [1, 217]

Тобто, простий одиничний злочин характеризується наявністю діяння й одного наслідку чи однієї дії та декількох наслідків.

Ускладнені одиничні злочини характеризуються більш складною структурою складу, в них більш складні об'єктивні та суб'єктивні сторони вчиненого. Як правило, виділяються такі види ускладнених одиничних злочинів: триваючі, продовжувані, складені злочини. [2]

До ускладнених злочинів, також відносять злочини з двома діями, з альтернативними діями і злочини, які кваліфіковані наявністю додаткових тяжких наслідків.

До ускладнених всі автори відносять злочини, об'єктивна сторона яких виконується не одномоментно, а ніби-то «розтягнута» в часі - це триваючі та продовжувані злочини. Також, ускладненими визнаються і злочини, склад яких охоплює вчинення двох чи більше посягань, кожне з яких передбачене і самостійною нормою і становить собою окремий склад злочин - складені злочини.

Видається, що до ускладнених слід відносити всі злочини, в диспозиціях статей про які передбачаються по кілька однойменних ознак чи певні ознаки є складними за своєю структурою. Адже, в зв'язку зі складною структурою можливе різне поєднання ознак, які утворюють склад злочину з кількома альтернативними наслідками.

Триваючий злочин - така злочинна дія чи бездіяльність, після якої настає тривале невиконання особою свого важливого юридичного

обов'язку: продовжити службу в армії (ст. 408 КК), сплачувати аліменти (ст. 164 КК) і т. ін. [3, 35]

Триваючий злочин можна визначити як одиничний злочин, який, розпочавшись дією чи бездіяльністю особи, далі вчиняється безперервно протягом більш-менш тривалого часу.

Продовжуваним злочином визнається злочин, який складається з декількох тотожних злочинних діянь, спрямованих на єдину мету, що складають єдиний злочин. У ч. 2 ст. 32 КК продовжуваний злочин визначається як діяння, що складається з двох або більше тотожних діянь, об'єднаних єдиним злочинним наміром.[2]

Складений злочин (складний) – це злочин, який складається з двох або більшої кількості злочинних діянь, кожне з яких, якщо розглядати їх відокремлено (ізолювано), є єдиним самостійним злочином, але внаслідок їх органічної єдності утворюють один одиничний злочин, який охоплюється ознаками однієї статті (частини статті) КК (наприклад, розбій ст. 187).

Таким чином, традиційно при класифікації одиничних злочинів виділяються прості та ускладнені (складні) одиничні злочини. Останнім часом, окрім традиційних триваючих, продовжуваних та складених (як різновидів ускладнених одиничних злочинів), до їхнього числа приєднали і злочини з похідними наслідками, часто іменовані як «злочини, кваліфіковані за наслідками», «злочини, що характеризуються наявністю додаткових тяжких наслідків» чи «злочини, що кваліфікуються за наявністю додаткових тяжких наслідків». До них відносяться, наприклад: склади злочинів, які у своїй конструкції містять похідні злочинні «тяжкі» чи «особливо тяжкі» наслідки : у розділі III Злочини проти життя та здоров'я особи у ч. 3 ст. 133, ст. 145, розділ III КК України Злочини проти волі, честі та гідності особи ч. 3 ст. 146, ч. 2 ст. 147, ч. 3 ст. 149, ч. 2 ст. 151, розділ V Злочини проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина ст. 166, ч. 2 ст. 168, ч. 2 ст. 169, розділ VII Злочини у сфері господарської діяльності ч. 2 ст. 232-1, розділ VIII Злочини проти довкілля ст. 247, розділ IX Злочини проти громадської безпеки ч. 2 ст. 259, розділ XII Злочини проти громадського порядку та моральності ч. 3 ст. 297, ч. 4 ст. 303, розділ XIV Злочини у сфері охорони державної таємниці, недоторканості державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації ч. 2 ст. 328, ч. 2 ст. 329, розділ XVII Злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг ч. 2 ст. 364, ч. 3 ст. 365, ч. 2 ст. 366, ч. 2 ст. 367, розділ XVIII Злочини проти правосуддя ч. 3 ст. 371, ч. 2 ст. 375, ст. 380, розділ XIX Злочини проти встановленого порядку несення військової служби ч. 2 ст. 402, ч. 1 ст. 403, ч. 2 ст. 404, ч. 3 ст. 406, ч. 1 ст. 418, ст. 419, ч. 1 ст. 420, ч. 1 ст. 421, ч. 3 ст. 422, ч. 2 ст. 423, ч. 3 ст. 424, ч. 2 ст. 425, ч. 2 ст. 426) -

«тяжкі наслідки», розділ II Злочини проти життя та здоров'я особи «тяжкі наслідки для хворого» (ст. 138, ч.1 ст. 139 ч. 1 ст. 140), «тяжкі наслідки неповнолітньому» (ч. 2 ст. 140), розділ VI Злочини проти власності «тяжкі наслідки для власника майна» (ст. 197), розділ XIV Злочини у сфері охорони державної таємниці, недоторканості державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації «тяжкі наслідки для інтересів держави» (ч. 2 ст. 330).інтересів держави» (ч. 2 ст. 330), «особливо тяжкі наслідки» Розділ IV містяться у двох статтях КК ч. 4 ст. 152 – згвалтування, що спричинило особливо тяжкі наслідки, ч.4 ст. 153 – насильницьке задоволення статевої пристрасті неприродним шляхом.

А.В. Наумов зазначає, що ці злочинні діяння є самостійним видом одиничних злочинів. Заслугове на увагу думка М.І. Бажанова, який відзначив низку особливостей таких злочинів, зазначивши, що в них завжди мають місце два наслідки – основний (проміжний) і додатковий (похідний), і вони (ці наслідки) настають хронологічно, послідовно один за одним в результаті вчиненого особою діяння. [4, 97;5, 153]

Проте, варто уточнити, що об'єктивна сторона характеризується саме одним діянням, яке призвело як до очікуваних наслідків, так і до тих по відношенню до яких в особи першочергово не було сформованого ставлення. Наприклад, згвалтування ч. 4 ст. 152 КК, в якій ідеться про «особливо тяжкі наслідки», діяння спрямоване на задоволення статевої потреби, а не на заподіяння смерті чи вчинення самогубства потерпілою особою, втрата будь-якого органу або його функцій, психічна хвороба чи інший розлад здоров'я, поєднаний зі стійкою втратою працездатності не менше ніж на одну третину, переривання вагітності, втрата репродуктивної функції, зараження вірусом імунодефіциту людини або іншої невиліковної інфекційної хвороби тощо. Всі ці наслідки в ракурсі даної статті є похідними від описаного діяння і не можуть бути кваліфіковані за окремою статтею в зв'язку з відсутністю елементів складу самостійного злочину. Ці наслідки випливають з конкретного діяння і не можуть розглядатися, як посягання на якісь інші суспільні відносини у з спрямованістю умислу. Тому, це саме одиничний злочин з похідними наслідками.

Таким чином, в чинному Кримінальному кодексі передбачена низка складів злочинів, які в літературі називають «злочини, що кваліфікуються за наслідками», або «злочини, що характеризуються наявністю додаткових тяжких наслідків». Зазначеною термінологією, намагаються показати специфіку таких злочинів. При аналізі конструкції складів цих злочинів очевидними стають їхнідва наслідки: основний (проміжний) і додатковий (похідний). Ці наслідки настають хронологічно (послідовно) один за одним у результаті вчиненого особою діяння. Причому основний (проміжний) наслідок тягне за

собою додатковий (похідний) наслідок, тому що містить реальну можливість настання цього похідного наслідку. Виходячи з вище зазначеного, діяння що потягли тяжкі і особливо тяжкі наслідки кваліфікуються за однією статтею КК. Тобто, такі злочини не слід відносити до множинних чи одиничних триваючих, продовжуваних, складених. Вони є одиничними ускладненими злочинами, які мають свої індивідуальні ознаки і відрізняються від всіх описаних вище видів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Навроцький В.О. Основи кримінально – правової кваліфікації: навч. посіб./ В.О. Навроцький.- 2-ге вид.- К.: Юніком Інтер, 2009.- 512 с.
2. Сайт Національної академії внутрішніх справ [Електронний ресурс]:http://www.naiu.kiev.ua/tslc/books/mnp_krum_pravo_zag/Files/Lec/T12/T12_P1.html Час доступу: 10 березня 2014 року
3. Коржанський М.Й. Кваліфікація злочинів: навчальний посібник. Видання 3-тє, доповн. та переробл.-К.: Атіка, 2007.-592 с.
4. Наумов А.В. Уголовное право. Общая часть. Курс лекций. – М., 1996. – 456с.

Бажанов М.И. Множественность преступлений по уголовному праву Украины. – Харьков: Право, 2000. – 245с.

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального права Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені В.Стефаника Ігор Васильович Козич